

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.018.02.2019

Pani
Jolanta Dutkiewicz

Dyrektor
Zespołu Placówek Opiekuńczo-
Wychowawczych „Dziecięcy Dom”
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza
typu interwencyjnego Nr I
ul. Parkowa 2
51-616 Wrocław

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/043 – Opieka nad dziećmi w pogotowiach opiekuńczych i rodzinnych.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu interwencyjnego Nr I w Zespole Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „Dziecięcy Dom” we Wrocławiu.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jolanta Dutkiewicz, Dyrektor Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „Dziecięcy Dom” we Wrocławiu, od dnia 31 grudnia 2012 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli str. 5 Tom I)</p>
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Prawdliwość przyjęcia i realizacja opieki nad dzieckiem w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego.2. Prawdliwość i skuteczność działań na rzecz unormowania sytuacji dzieci.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2019 (pierwsze półrocze). Do realizacji kontroli wykorzystane zostały także dowody sporządzone przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ¹ (dalej: „ustawa o NIK”).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Waldemar Ściborski, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/199/2019 z dnia 4 listopada 2019 r.2. Rafał Sudnik, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/200/2019 z dnia 4 listopada 2019 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli str.1-4 Tom I)</p>

¹ Dz. U. z 2019 r., poz. 489, ze zm.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Placówka Nr I typu interwencyjnego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „Dziecięcy Dom” we Wrocławiu (dalej również: „Placówka nr I”) zapewniła właściwą liczbę miejsc, opiekę i pomoc specjalistyczna, a także odpowiednie warunki bytowe oraz bezpieczeństwo dzieciom znajdującym się w sytuacji kryzysowej. Podejmowała również działania - w ramach swoich kompetencji i możliwości - w celu skrócenia pobytu dzieci w placówce i powrotu do rodziny biologicznej lub skierowania do rodzinnych form pieczy zastępczej. Placówka Nr I współpracowała z rodzicami biologicznymi dzieci w zakresie ich aktywizacji do większego uczestnictwa w życiu dzieci, w tym zwłaszcza odwiedzin. Współpracowała także z instytucjami, które miały realną możliwość dokonania zmian w sytuacji dzieci, w tym z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej we Wrocławiu odpowiedzialnym za organizację pieczy zastępczej, sądami rodzinnymi – właściwymi w zakresie uregulowania sytuacji prawnej dzieci oraz ośrodkami adopcyjnymi. W okresie od stycznia 2017 r. do czerwca 2019 r. Placówka Nr I zapewniała warunki organizacyjne do przyjęcia dziecka w trybie interwencyjnym, jednak jako nieprawidłowość NIK wskazuje fakt przekraczania przyjętego dla niej limitu 14 miejsc. Przez 620 dni, co stanowiło 68,1% z 911 dni okresu objętego kontrolą, w Placówce nr I przebywało więcej niż 14 wychowanków (max. 21 podopiecznych). Mimo przekroczenia tego limitu, Dziecięcy Dom zapewniał wychowankom bezpieczeństwo, podstawowe potrzeby bytowe i pielęgnacyjne, a także opiekę i wsparcie specjalistyczne.

NIK pozytywnie ocenia działalność placówki w zakresie uregulowania sytuacji prawnej wychowanków. Pracownicy placówki współpracowali z innymi instytucjami odpowiedzialnymi za udzielanie pomocy dziecku (MOPS, sądy, ośrodki adopcyjne). Jednak, jako nieprawidłowe działanie należy ocenić zaniechanie wysyłania informacji do właściwego sądu o przyjęciu wychowanka do placówki. Wychowawcy współpracowali z rodzinami biologicznymi wychowanków. Motywowali, umożliwiali i monitorowali wizyty rodziców, prowadząc przy tym ich szczegółową ewidencję.

Wbrew przepisom ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej³, w placówce przebywały dzieci poniżej 10 roku życia (100% podopiecznych). Placówka Nr I przyjmując tych podopiecznych realizowała skierowania MOPS wystawione na podstawie postanowień sądów. Jednocześnie wskazać należy, iż w związku z obowiązkiem wynikającym z art. 103 ust. 9 ww. ustawy stanowiącym, iż dziecko poniżej 10 roku życia przyjęte do placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego zostaje niezwłocznie przeniesione do jednej z rodzinnych form pieczy zastępczej, Placówka Nr I podejmowała takie działania. Nie miała jednak bezpośredniego wpływu na ich ostateczną skuteczność.

W ramach sprawowanej opieki nad dziećmi opracowywano diagnozy psychofizyczne dzieci z uwzględnieniem ich realnej sytuacji i indywidualnych potrzeb. Plany pomocy dziecka zawierały cele długoterminowe i krótkoterminowe, jednak w 12 przypadkach dla dzieci w stosunku do których toczyło się postępowanie sądowe związane z ich sytuacją prawną, nie określono głównego celu pracy z dzieckiem.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz.U. z 2019 r. poza 1111 ze zm.. Dalej: „ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Prawidłowość przyjęcia i realizacja opieki nad dziećmi w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego

1.1 Warunki organizacyjne i procedury związane z przyjęciem dziecka w trybie interwencyjnym.

Opis stanu faktycznego

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu interwencyjnego Nr I we Wrocławiu w Zespole Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „Dziecięcy Dom” (dalej Zespół), prowadzona była w oparciu o zezwolenie udzielone Decyzją Wojewody Dolnośląskiego z dnia 3 września 2013 r.⁵ W ramach Zespołu prowadzonych jest łącznie pięć placówek - dwie typu interwencyjnego, dwie typu specjalistyczno-terapeutycznego i jedna typu socjalizacyjnego. Zgodnie z decyzją Wojewody liczba miejsc w kontrolowanej placówce wynosi 14.

(akta kontroli str. 6-7 Tom I)

Placówki działające w ramach Zespołu mają wspólną administrację (dyrektora), księgowość oraz kadrę specjalistyczną: psychologów, pedagoga, terapeutę i personel medyczny. Wszystkie placówki mieszczą się w wielorodzinnym budynku mieszkalnym przy ul. Parkowej 2 we Wrocławiu. Placówka Nr I znajduje się na parterze budynku, dzieli z pozostałymi placówkami Zespołu wspólny, zewnętrzny teren rekreacyjny dla dzieci.

(akta kontroli str. 11-32, 159, 236-245 Tom I)

W Placówce Nr I wg stanu na 1 listopada 2019 r. zatrudnionych było dziewięciu pracowników - czterech wychowawców, trzy opiekunki dziecięce, dwie osoby na stanowiskach pomocy wychowawcy. W 2017 r. na działalność Placówki Nr I poniesiono wydatki w wysokości 1.138.159,28 zł, w 2018 r. było to 1.290.325,40 zł, zaś planowane wydatki na 2019 r. to 1.302.780,68 zł. Średni miesięczny wydatek przeznaczony na utrzymanie jednego wychowanka w placówce wynosił 6.541,22 zł w 2017 r., 6.997,20 zł w 2018 r. i 7.158,14 zł w 2019 r.

(akta kontroli str. 86-87, 159 Tom I)

W pieczy zastępczej w województwie dolnośląskim przebywało w 2017 r. łącznie 7.180 wychowanków, z czego 1.978 w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W 2018 r. było to 7.193 wychowanków, w tym 1.951 w instytucjonalnej pieczy zastępczej, natomiast w I połowie 2019 r. 7.233 dzieci, z czego 1.987 w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 215-218 Tom I)

W Placówce Nr I, wg stanu na dzień 30 czerwca 2019 r. przebywało 19 wychowanków, tj. o pięciu więcej niż wynikało z zezwolenia Wojewody Dolnośląskiego z dnia 3 września 2013 r. Według stanu na 1 stycznia 2017 r. w placówce przebywało 14 dzieci.

W roku 2017 do placówki przyjęto 16 dzieci. Wszystkie dzieci przyjęto na podstawie postanowień sądu i wydanych na ich podstawie skierowań MOPS. W 2017 roku placówkę opuściło 16 wychowanków.

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Nr PS-IS.9423.26.2013. Placówka Nr I figurowała w rejestrze placówek opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez Wojewodę Dolnośląskiego pod numerem PI 1/30/13.

Na dzień 1 stycznia 2018 w Placówce Nr I przebywało 14 dzieci. W ciągu roku przyjęto 16 wychowanków, a 14 wychowanków opuściło placówkę.

1 stycznia 2019 r. w Placówce Nr I przebywało 16 dzieci, tj. o dwoje więcej niż przewidywało zezwolenie. W okresie od początku 2019 r. do 30 czerwca 2019 r. do placówki przyjęto 13 wychowanków, natomiast 10 opuściło placówkę.

W okresie objętym kontrolą, spośród wychowanków, którzy opuścili placówkę, 11 dzieci przebywało w placówce krócej niż trzy miesiące. Z tej liczby, pięcioro wychowanków powróciło do rodziny lub opiekuna prawnego, dwoje zostało skierowanych do rodziny zastępczej, troje do innej placówki w ramach „Dziecięcego Domu”, a jeden do pogotowia rodzinnego.

Łącznie od początku 2017 r. do 30 czerwca 2019 r. w placówce przebywało 59 wychowanków w wieku od dwóch tygodni do prawie trzech lat (średni wiek podopiecznych wynosił 15,8 miesiąca). Średnia wieku wychowanków, którzy trafili do Placówki Nr I od 1 stycznia 2017 r. do 19 czerwca 2019 r. wyniosła 4,12 miesiąca, natomiast 24 wychowanków w dniu przyjęcia było w wieku do miesiąca, co stanowiło 56% przyjętych dzieci. Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektor Placówki, w województwie dolnośląskim nie utworzono interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych ani regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych. Wszystkie przyjmowane dzieci wymagają szczególnej opieki a ich stan zdrowia wymaga stosowania wielospecjalistycznej opieki i rehabilitacji. Dzieci z uregulowaną sytuacją prawną po zgłoszeniu do ośrodka adopcyjnego oczekują na przysposobienie. Ponieważ wymagają specjalistycznej opieki, czas oczekiwania na przysposobienie wydłuża się, co nie stanowi podstawy do umieszczenia w rodzinnych formach pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 332 Tom I, 75 Tom II)

Przyjmowanie dzieci do Placówki Nr I oraz zapewnianie im właściwej opieki odbywało się w trybie opisanym w ustawie *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, a także w Regulaminie Organizacyjnym Placówki Nr I i Zarządzeniu Nr 2/14 Dyrektora Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „Dziecięcy Dom” z dnia 2 lutego 2014 r. Jedną z wprowadzonych tym zarządzeniem procedur była procedura przyjęcia wychowanka do placówki. Procedura ta podkreślała obowiązek przyjęcia każdego dziecka, zarówno na podstawie postanowienia sądu, w wyniku doprowadzenia przez Policję, rodzica lub osoby stwierdzającej porzucenie dziecka, a także bez skierowania i zapewnienia mu opieki do czasu wyjaśnienia sytuacji. Przyjęcia dzieci odbywają się całą dobę we wszystkie dni w roku. Pielęgniarka dyżurna wskazuje placówkę, która ma przyjąć dziecko, a także:

- dokonuje oceny stanu zdrowia i higieny dziecka przy przyjęciu,
- zakłada teczkę zdrowotną wychowanka,
- wypełnia kartę pobytu,
- dokonuje stosownego zapisu o przyjęciu w zeszycie raportów,
- niezwłocznie przekazuje informację o przyjęciu dyrektorowi Dziecięcego Domu, a dokumenty uzyskane przy przyjęciu - specjalistom pracy z rodziną.

Procedura przewidywała, iż w ciągu 24 godzin od przyjęcia dziecka, lekarz zatrudniony w Zespole Placówek „miał obowiązek ocenić jego stan zdrowia, w razie potrzeby zlecić leczenie, diagnostykę lub konsultacje specjalistyczne”, które organizuje pielęgniarka dyżurna. Zgodnie z procedurą Dyrektor Zespołu Placówek w ciągu 24 godzin powiadamia właściwy sąd oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS), przesyłając zgłoszenie o przyjęciu wychowanka.

W regulaminie organizacyjnym Placówki Nr I określono zakres działań placówki, jako:

- stałą gotowość do przyjęcia dzieci we wszystkie dni w roku,
- sprawowanie całodobowej opieki doraźnej, w tym pielęgniarstwa nad dzieckiem w sytuacji kryzysowej w rodzinie, do czasu powrotu dziecka do rodziny własnej lub umieszczenia w rodzinnych formach wychowania zastępczego lub do czasu zmiany sytuacji rodzinnej i prawnej umożliwiającej umieszczenie dziecka w rodzinie adopcyjnej lub rodzinnym domu dziecka,
- sprawowanie całodobowej opieki nad niemowlętami do czasu umieszczenia w rodzinie adopcyjnej.

(akta kontroli str. 8-32, 172-180 Tom I)

Podopieczni byli przyjmowani do placówki po przywiezieniu ze szpitala, przez policję, pracowników socjalnych MOPS lub rodzinę. Pracownicy Placówki Nr I wypełniali kartę przyjęcia, kompletowali dokumenty przyjęcia i dokonywali szczegółowego opisu stanu zdrowia i stanu higienicznego wychowanka, po czym był on objęty opieką medyczną i pielęgnacyjną w placówce. Z uwagi na to, iż do placówki były przyjmowane jedynie dzieci poniżej trzeciego roku życia, nie podejmowano działań związanych z edukacją szkolną. W zbadanej próbie 15 dzieci, dla wszystkich wystawiono skierowanie przez MOPS do Placówki Nr I na podstawie postanowienia sądu. Dyrektor Zespołu Placówek powiadamiał MOPS, o każdorazowym przyjęciu dziecka w terminie 24 godzin. W jednym przypadku stwierdzono, że powiadomienie wysłane zostało po trzech dniach od przyjęcia dziecka. Nie stwierdzono w dokumentacji potwierdzeń wysyłania tejże informacji do właściwego sądu - mimo takiego obowiązku określonego w procedurach wewnętrznych i ustawie o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.

NIK zauważa, iż Dyrektor Zespołu wykonywała zadania w ramach kompetencji placówki, zmierzające do umieszczenia dzieci w wieku poniżej 10 lat w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Decyzje takie należą do sądu i MOPS, działania placówki ograniczają się do działań pomocniczych w zakresie informacyjnym, przekazywania na żądanie podmiotów współpracujących opinii specjalistycznych, informacji w zakresie kontaktów rodziców, stanie zdrowia wychowanków.

(akta kontroli str. 164-166, 169-170 Tom I)

W okresie objętym kontrolą w Placówce Nr I nie wystąpiły przypadki odmowy przyjęcia dziecka z uwagi na brak możliwości zapewnienia mu opieki. Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektor Zespołu Placówek Placówka Nr I jest w stanie, jeśli zajdzie taka potrzeba, przyjąć 20 dzieci.

(akta kontroli str. 160-161 Tom I)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Przekroczenie limitu 14 dzieci określonego w zezwoleniu wojewody. W okresie od 1 stycznia 2017 r. do końca czerwca 2019 r., tj. przez 620 dni, co stanowiło 68,1% z 911 dni okresu objętego kontrolą, w placówce przebywało więcej niż 14 wychowanków. Było to niezgodne z art. 95 ust. 3 ustawy o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* oraz zezwolenia udzielonego decyzją Wojewody Dolnośląskiego z dnia 3 września 2013 r.⁶ Przez 57 dni okresu objętego kontrolą liczba wychowanków w placówce wynosiła 19, przez 47 dni 20, a przez 16 dni - 21 wychowanków. Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektor Placówki, wynikało to z interwencyjnego charakteru placówki i pozostawało poza kontrolą placówki. Fakt przyjęcia wszystkich wychowanków zgłaszany był

⁶ Vide przypis nr 4.

do MOPS (organizatora instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej). Decyzje w sprawie przeniesienia dziecka do rodzinnych form pieczy zastępczej zapadały poza placówką opiekuńczo-wychowawczą, przyjęcie dzieci mimo przekroczenia limitu miejsc określonego w decyzji Wojewody spowodowane było realizacją skierowań MOPS i postanowień sądu.

(akta kontroli str. 161,329-331 Tom I)

2. Niepowiadomienie właściwego sądu o przyjęciu dziecka do placówki w ciągu 24 godzin.

W objętej szczegółowym badaniem dokumentacji 15 wychowanków przebywających w okresie objętym kontrolą w placówce nie stwierdzono ani jednego przypadku potwierdzenia wysłania do właściwego sądu zgłoszenia przyjęcia wychowanka.

Dyrektor Zespołu Placówek wyjaśniła, iż obowiązek niezwłocznego informowania sądu oraz MOPS był realizowany w ramach współpracy z policją. Policja realizując swój obowiązek informuje pisemnie sąd o umieszczeniu dziecka w placówce i dlatego nie jest dublowane takie zgłoszenie. Ponadto zgodnie z wyjaśnieniami Pani Dyrektor, sąd otrzymywał także egzemplarz skierowania dziecka do placówki wydanego przez MOPS.

NIK nie podziela tego stanowiska. Obowiązek informowania właściwego sądu o przyjęciu do placówki wychowanka, określony został w art. 103 *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. Obowiązek ten został powtórzony w pkt 10. procedury przyjęcia wychowanka⁷. Regulacje te nie przewidywały sytuacji zwolnienia Dyrektora placówki z tego obowiązku.

(akta kontroli str. 258-328 Tom I, 205 Tom II)

1.2 Opracowanie diagnozy psychofizycznej dziecka

Opis stanu
faktycznego

Do czasu kontroli działalności placówki dokonanej w dniach 7-8 grudnia 2017 r. przez kontrolerów Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego, w placówce opracowywano „Diagnozę Wychowanka”. Od 10 lutego 2018 r. i wprowadzenia przez Dyrektora Zespołu Placówek nowych wzorów dokumentów, sporządzane są dla wychowanków diagnozy psychofizyczne dziecka przez psychologów zatrudnionych w placówce. W zbadanej próbie 15 dokumentacji wychowanków placówki, diagnoza była sporządzana od 12 dni do 3 miesięcy (średnio 41 dni).

Według wyjaśnień psychologów sporządzających diagnozy psychofizyczne, praca nad sporządzeniem diagnozy rozpoczynała się bezpośrednio po przyjęciu wychowanka do placówki. Według wyjaśnień diagnoza zawiera informacje dotyczące środowiska rodzinnego, stanu zdrowia i patogennych czynników w okresie prenatalnym, obserwacji funkcjonowania dziecka w placówce i czynionych postępach. Przygotowanie dokumentu opierało się zarówno na obserwacjach i badaniach psychologicznych, jak i informacjach uzyskanych od personelu bezpośrednio sprawującego opiekę nad dzieckiem. Dłuższy czas sporządzania diagnoz spowodowany był głównie wiekiem dzieci (noworodki nie podlegają ocenie psychologicznej w tym czasie), chorobami dzieci, koniecznością ich hospitalizacji, oczekiwaniem na uzupełnienie dokumentów zarówno w zakresie stanu zdrowia, jak i MOPS w zakresie sytuacji rodzinnej. W postawieniu diagnozy psychomotorycznej, szczególnie u dzieci zaniedbanych opiekuńczo, wychowawczo i rozwojowo istotne są informacje pochodzące z konsultacji specjalistycznych (m.in. neurologa, genetyka, laryngologa, okulisty). Ważnym elementem diagnozy jest

⁷ Będącej załącznikiem do Zarządzenia Nr 2/14 Dyrektora Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „Dziecięcy Dom” z dnia 02.01.2014 r.

relacja z rodziną biologiczną - w sytuacji braku zainteresowania dzieckiem ze strony rodziny i brakiem informacji o środowisku rodzinnym.

(akta kontroli str. 200-202,258-328 Tom I)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

1.3 Opracowanie planu pomocy dziecku

Opis stanu
faktycznego

W placówce sporządzano plany pomocy dziecku, na podstawie, których prowadzono pracę z dziećmi. Plany pomocy określały m.in. cele długoterminowe, cele i działania krótkoterminowe, a także zawierały ocenę osiągniętych rezultatów przez dzieci. Z uwagi na wiek niemowlęcy wychowanków, nie dokumentowano udziału podopiecznego w opracowaniu planu. W zbadanej próbie 15 wychowanków, w trzech przypadkach określono główny cel w planie pomocy dziecku zgodnie z rozporządzeniem. W jednym przypadku, jako powrót do rodziny, w dwóch umieszczenie dziecka w rodzinie przysposabiającej.

W pozostałych przypadkach cel nie został określony. W to miejsce wpisywano cele z rozporządzenia (z wyjątkiem przygotowania dziecka do usamodzielnienia) i informację, iż „*decyzja zostanie podjęta po wydaniu postanowienia przez sąd*”.

W ramach celu krótkoterminowego ujmowano motywowanie członków rodziny do częstych odwiedzin dziecka, dbanie o dobrą jakość spotkań, udzielanie rodzicom wskazówek wychowawczych i pielęgnacyjnych, angażowanie rodziców w sprawy dotyczące stanu zdrowia dziecka. Określano też cele związane z poprawą sytuacji życiowej rodziny, m.in. w zakresie podjęcia pracy zarobkowej, czy też podjęcia lub kontynuowania terapii uzależnienia od alkoholu. W zakresie planów pomocy dziecku niemowląt ujmowano głównie w ramach działań krótkookresowych czynności pielęgnacyjne: kąpiel, przewijanie, pielęgnacja, ustalanie diety, podawanie leków, przewidziane w diagnozie psychofizycznej zajęcia rehabilitacyjne, terapeutyczne lub przewidziane badanie.

W dokumentacji 15 dzieci objętych badaniem, plany pracy z dzieckiem były sporządzone we wszystkich przypadkach. W 13 przypadkach plany zostały sporządzone od jednego do ośmiu dni od dnia sporządzenia diagnozy psychofizycznej. W pozostałych dwóch przypadkach czas sporządzenia planu wyniósł 13 i 17 dni. Z uzyskanych wyjaśnień Koordynatora Placówki Nr I wynika, iż powodem opóźnienia był grafik wychowawcy (jedynie pięć dyżurów), a także urlop wypoczynkowy wychowawcy. Żaden z planów nie został sporządzony we współpracy z asystentem rodziny.

Potrzeba zmiany planu pracy z dzieckiem lub jej brak były ujmowane w okresowych ocenach sytuacji dziecka. Zatem weryfikacja konieczności aktualizacji planów pomocy dziecka następowała co trzy miesiące, po każdej okresowej ocenie sytuacji dziecka.

(akta kontroli str. 246-257 Tom I)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie dotyczącym opracowywania planu pomocy dziecku stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nieokreśleniu celu głównego w planach pomocy dla 12 dzieci z 15 objętych szczegółowym badaniem.

Dyrektor Zespołu Placówek wyjaśnił, że w miejsce celu wpisywano: „*decyzja zostanie podjęta po wydaniu postanowienia przez sąd*”. Zdaniem dyrektora zapis

powyższy jest zasadny, gdyż do czasu uregulowania sytuacji prawnej wychowanka, placówka nie może przewidzieć, jaką decyzję podejmie sąd.

NIK nie podziela tego stanowiska. Placówka Nr I ma obowiązek określić cel planu pomocy dziecku, niezależny od późniejszej decyzji sądu. Przyjęcie określonego celu głównego wpływa na działania podejmowane przez placówkę, w tym ich nasilenie.

(akta kontroli str. 169-170 Tom I)

1.4 Opracowywanie oceny sytuacji dziecka

Opis stanu faktycznego

W Zespole Placówek, co trzy miesiące odbywały się posiedzenia zespołu okresowej oceny dziecka. Na zespoły zapraszani byli pedagodzy z placówki, specjalista pracy z rodziną, psychologowie placówki, lekarz, koordynator pielęgniarek dyżurnych, koordynatorzy poszczególnych placówek, przedstawiciele MOPS, asystenci rodziny z MOPS, przedstawiciele ośrodków adopcyjnych, sędziowie rodzinni oraz kuratorzy zawodowi⁸.

Zespoły dokonywały oceny sytuacji dziecka na podstawie analizy przygotowanej przez wychowawcę dziecka, zgromadzone dokumenty dotyczące dziecka oraz wiedzę i znajomość sytuacji dziecka osób biorących udział w zespole. Efektem pracy zespołów były wnioski w zakresie najbliższej przyszłości dziecka, zarówno w zakresie opieki zdrowotnej, sytuacji rodzinnej, kontaktów z rodziną biologiczną. Formułowano wnioski zarówno w odniesieniu do dzieci, jak też rodziców, np. w kwestii terapii uzależnień, odwiedzin, współpracy z placówką.

Okresowe oceny sytuacji dziecka były sporządzane zgodnie ze wzorem wprowadzonym Zarządzeniem Nr 2/18⁹. W treści ujmowano aktualną sytuację rodzinną dziecka, wyniki analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną, informację w zakresie modyfikacji planu pomocy dziecku, informacje dotyczące monitoringu postępowania adopcyjnego dla dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, ocenę stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb w tym zakresie. Sporządzane w wyniku zespołów okresowe oceny sytuacji dziecka zawierały wnioski w zakresie oceny możliwości powrotu dziecka do rodziny, a także wnioski zespołu w zakresie zasadności dalszego przebywania wychowanka w placówce. Okresowe oceny sytuacji dziecka były przesyłane do właściwego sądu.

(akta kontroli str. 202-214, 246-257 Tom I)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

1.5 Realizacja planu pomocy dziecku (karta pobytu dziecka)

Opis stanu faktycznego

Placówka Nr I realizowała założenia przyjęte w planie pomocy dziecku. Realizacja planu pomocy dziecku dokumentowana była w karcie pobytu prowadzonej w formie tabelarycznej. Wzór karty w tej formie wprowadzono 10 lutego 2018 r. zarządzeniem Dyrektora Zespołu. Karta pobytu zawierała wszystkie elementy wymienione w § 17 ust. 1 pkt 2 tegoż zarządzenia. Przed wprowadzeniem ww. zarządzenia karty prowadzone były w formie ręcznie wypełnianych kart, oddzielnie: karta pobytu (opis funkcjonowania w placówce, opis kontaktów z rodzicami); karta z opisem stanu zdrowia (opis stanu zdrowia, opis rozwoju dziecka) potrzeb dziecka (szczegółne potrzeby dziecka, znaczące wydarzenia): karta szkolna (nauka szkolna, współpraca z instytucjami); karta usług medycznych (podawane leki, wizyty w szpitalu).

⁸ W 2017 r.: 1.03.2017 r., 7.06.2017 r., 6.09.2017 r. oraz 6.12.2017 r., w 2018 r.: 7.03.2018 r., 6.06.2018 r., 5.09.2018 r. oraz 5.12.2018 r., w 2019 r. 6.03.2019 r. i 5.06.2019 r.

⁹ Zarządzenie Nr 2/18 Dyrektora Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „Dziecięcy Dom” z dnia 10 lutego 2018 r. w sprawie wprowadzenia obowiązkowej dokumentacji dziecka.

W karcie ujmowane były chronologicznie:

- relacje dziecka z rodzicami i osobami bliskimi dziecku,
- funkcjonowanie społeczne w placówce i poza nią,
- kontakty placówki ze szkołą, nauka szkolna dziecka,
- rozwój dziecka, stan emocjonalny i samodzielność,
- stan zdrowia, podawane leki, pobyty w szpitalu,
- szczególne potrzeby i znaczące wydarzenia,
- współpraca placówki z asystentem rodziny lub innymi instytucjami.

W przypadku kart pobytu prowadzonych w 2017 r. wpisów dokonywano raz w miesiącu. Od wprowadzenia nowych wzorów dokumentów w 2018 r., wpisy dokonywane były co dwa tygodnie. Ponadto szczegółowych wpisów w zakresie prowadzonych zajęć, szczególnych wydarzeń, postępów w rozwoju, a także w kwestiach medycznych, pielęgnacyjnych i odwiedzin dokonywano w książce raportów.

Plany pomocy dziecku realizowane były zgodnie z ich założeniami, adekwatnie do potrzeb dziecka. Dzieci brały udział w zajęciach, w tym fizjoterapeutycznych. Udział odnotowywany był w kartach zajęć, a także w zeszycie raportów.

(akta kontroli str. 219-235 Tom I)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

1.6 Warunki pobytu dziecka w placówce.

Opis stanu
faktycznego

Placówka Nr I zajmowała lokal mieszkalny w budynku wielorodzinnym, w którym znajdowały się także pozostałe cztery placówki wchodzące w skład Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „Dziecięcy Dom” we Wrocławiu, a także pomieszczenia biurowe, techniczne, gabinety specjalistów.

Placówka Nr I zajmowała lokal mieszkalny o powierzchni 175,6 m², na parterze, składający się z: trzech pokoi mieszkalnych (3-5 osobowych), łazienki, kuchni, jadalni z wejściem na balkon/werandę, bawialni i toalety.

Placówka Nr I była wyposażona w sprzęt i meble odpowiednie do wieku dzieci. Kuchnia wyposażona była w jednokomorowy zlew, lodówkę, maszyną myjąco-wyparzającą do naczyń stołowych, kuchenkę elektryczną dwupalnikową, kuchenkę mikrofalową, czajnik elektryczny, lampę bakteriobójczą, zlewozmywak jednokomorowy z powierzchnią ociekową, umywalkę do mycia rąk z wyposażeniem (dozownik na mydło i dozownik na ręczniki papierowe).

W każdym z pokoi mieszkalnych znajdowało się wyposażone miejsce do przewijania, a także aneks sanitarny wyposażony w umywalkę, z podłogą z płytek terakotowych. W jadalni, w której znajduje się przeszklone wyjście na balkon-werandę, znajdowały się meble w wielkości odpowiedniej dla wieku dzieci i komputer PC dla personelu. Stan techniczny i wizualny pomieszczeń przeznaczonych do użytkowania przez dzieci był dobry.

W obszernej łazience znajdowała się wanienska dziecięca, dwa miejsca do przewijania, artykuły do pielęgnacji niemowląt, przygotowane do użycia, posortowane pieluchy, a także poukładane w szafkach ubranka dziecięce dla wychowanków.

W związku z charakterem opieki nad wychowankami w okresie niemowlęcym, placówka karmi dzieci odpowiednimi środkami spożywczymi. W ciągu całej doby zapewniono dostęp do tych produktów. W placówce zakwaterowane są dzieci

w podobnym wieku, dzieci starsze są przenoszone w ramach Zespołu Placówek do innych placówek.

Dla każdego dziecka prowadzono szczegółową dokumentację medyczno-pielęgniacyjną. W 2017 r. prowadzono ją, jako osobną kartę, następnie po wprowadzeniu nowego wzoru dokumentacji w 2018 r. - w karcie pobytu. W kartach tych umieszczano informacje o podanych lekach, wynikach badań, zaleceniach lekarskich i pielęgnacyjnych, wizytach u lekarzy specjalistów (także poza placówką), a także leczeniu szpitalnym. W zeszycie raportów umieszczano szczegółowe informacje (po każdym dyżurze) w zakresie obserwowanych objawów, przyjmowanych pokarmów, temperatury ciała (w razie stanów gorączkowych). Odnotowywano także szczegółowo przypadki urazów dzieci, bez względu na źródło urazu i jego stopień.

(akta kontroli str. 219-227 Tom I)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

1.7 Nadzór nad działalnością placówek.

W okresie objętym kontrolą działalność Placówka Nr I była przedmiotem czterech kontroli. Trzy, przeprowadzone kolejno w roku 2017, 2018 i 2019 przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu obejmowały cały Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „Dziecięcy Dom”. W wynikach kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości oraz nie sformułowano zaleceń pokontrolnych. Czwartą kontrolę (problemową w trybie zwykłym) przeprowadził w dniach 7-8 grudnia 2017 r. Wojewoda Dolnośląski, który na podstawie art. 122 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej sprawuje kontrolę nad działalnością placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym Placówką Nr I. W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolnych pracownicy Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu stwierdzili nieprawidłowości dotyczące m.in. tworzenia i modyfikacji planu pomocy dziecka, niepełnego składu zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, w tym brak ocen we wszystkich ustawowych obszarach, wypełniania, (co dwa tygodnie) kart pobytu dziecka oraz niektórych zapisów Regulaminu organizacyjnego. Wobec powyższego Wojewoda Dolnośląski sformułował sześć zaleceń pokontrolnych i wyznaczył termin ich realizacji do 1 marca 2018 r. Zalecenia pokontrolne zostały wykonane. Placówka Nr I w dniu 23 lutego 2018 r. poinformowała Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie ich realizacji.

W okresie objętym kontrolą na działanie Placówki nie wpłynęła żadna skarga. Skargi nie wpłynęły również do Wojewody Dolnośląskiego oraz Prezydenta Wrocławia.

(akta kontroli str. 44-85 Tom I)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Placówka opiekuńczo-wychowawcza Nr I posiadała warunki odpowiednie do przyjęcia dziecka w sytuacji kryzysowej. Dyrektor opracowała i wdrożyła szczegółowe procedury związane z przyjęciem dziecka i prowadzeniem dokumentacji. Sposób postępowania został także ujęty w regulaminie placówki. Przyjmowanym wychowankom zapewniono opiekę, pomoc i diagnostykę medyczną i wsparcie specjalistyczne. Zespoły do spraw oceny sytuacji dzieci funkcjonowały prawidłowo a pomoc udzielana dzieciom była adekwatna do ich potrzeb. Diagnozy psychofizyczne były opracowywane prawidłowo, na długi czas ich sporządzania miał wpływ m.in. wiek wychowanków i czas potrzebny do rzetelnej oceny wizyt rodziców.

Przygotowane plany pomocy dziecku były adekwatne do ich sytuacji. NIK stwierdziła natomiast nieprawidłowości polegające na nieokreślaniu celów głównych w planach pomocy dziecku, braku realizacji obowiązku powiadamiania sądu w ciągu 24 godzin o przyjęciu dziecka do placówki oraz przekraczanie limitu miejsc określonego w decyzji Wojewody. Placówka Nr I zapewniała wychowankom odpowiednie warunki materialno-bytowe i kadrę do pełnienia całodobowej opieki nad wychowankami.

OBSZAR

2. Prawidłowość i skuteczność działań placówki na rzecz unormowania sytuacji dzieci

Opis stanu faktycznego

2.1 Czas pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego oraz działania placówki na rzecz unormowania sytuacji dziecka i skrócenia jego pobytu.

W placówce, w okresie od stycznia 2017 r. do czerwca 2019 r. przebywało łącznie 59 podopiecznych, w tym przyjętych w roku 2017 – 16, w 2018 – 16, oraz w 2019 (I półroczu) – 13. Średni czas pobytu dziecka był dłuższy od określonego w art. 103 ust. 6 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej trzymiesięcznego okresu określonego dla placówek typu interwencyjnego, i wynosił 10 miesięcy. W 11 przypadkach pobyt mieścił się w ustawowych granicach, (co stanowiło 18,6% wszystkich pobytów w okresie objętym kontrolą), w 34 przypadkach pobyt dziecka w placówce trwał dłużej niż trzy miesiące, (co stanowiło 57,6% wszystkich pobytów w okresie objętym kontrolą), w tym w 22 przypadkach 10 i więcej miesięcy, (co stanowiło 16,9% wszystkich pobytów w okresie objętym kontrolą).

Przebywanie w Placówce Nr I dzieci przez okres dłuższy niż trzy miesiące wynikał z trwających postępowań sądowych w zakresie określonym w art. 103 ust. 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj.: o [1] powrót dziecka do rodziny, [2] przysposobienie, [3] umieszczenie w pieczy zastępczej. Przepis ten umożliwiał przebywanie podopiecznym w placówce typu interwencyjnego do zakończenia trwającego postępowania sądowego.

(akta kontroli str.74-75, 201-273 Tom II)

Dyrektor Zespołu Placówek wyjaśniła, że wśród podopiecznych oczekujących na przysposobienie, z uregulowaną sytuacją prawną, były dzieci specjalnej troski, z orzeczoną niepełnosprawnością, które wobec zgłoszenia do ośrodka adopcyjnego najdłużej oczekiwały na rodzinę adopcyjną.

(akta kontroli str.48-49 Tom II)

Placówka Nr I monitorowała prowadzone wobec dzieci postępowania sądowe poprzez bezpośredni kontakt z sędziami sądów rodzinnych, którzy uczestniczyli w posiedzeniach zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka oraz kierowane do sądu pisma z prośbą o podanie informacji o zakończonych postępowaniach i wydanych przez sąd postanowieniach.

(akta kontroli str. 208-404 Tom III)

W okresie objętym kontrolą w Placówce Nr I przebywało siedmioro podopiecznych, których pobyt przekraczał 18 miesięcy.

Jak wyjaśniła Dyrektor Zespołu Placówek, w żadnym z tych przypadków nie wystąpiły okoliczności uzasadniające potrzebę składania wniosku do sądu o wszczęcie postępowania o wydanie zarządzenia w celu unormowania sytuacji dziecka, ponieważ ich sytuacja prawna była już uregulowana.

(akta kontroli str.48-49, 75 Tom II)

2.2 Współpraca placówki z innymi instytucjami odpowiedzialnymi za udzielanie pomocy dziecku.

Placówka Nr I, od dnia przyjęcia dziecka, podejmowała działania na rzecz uregulowania jego sytuacji w taki sposób, by w najkrótszym czasie umożliwić mu powrót do rodziny biologicznej, a gdy nie jest to możliwe umieścić dziecko w pieczy zastępczej lub je przysposobić. W tym celu Placówka nr I współpracowała m.in. z rodziną, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej (organizatorem instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej, centrum pracy socjalnej i rodziny), sądami rodzinnymi, Interdyscyplinarnym Zespołem ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Policją. Działania, jakie podejmowała Placówka Nr I w ramach współpracy z rodziną to m.in. konsultacje z pedagogiem, wychowawcą, psychologiem, przeprowadzanie wywiadu w miejscu zamieszkania, zobowiązanie rodziców (matki) do podjęcia leczenia odwykowego, skierowania wniosków o ustanowienie ojcostwa i alimentów. Na potrzeby sądu Placówka Nr I przygotowywała opinie lekarskie i opinie psychologiczne dziecka, informację o relacjach rodziców z dzieckiem, charakteru i częstotliwości odwiedzin. Spośród swoich pracowników Placówka Nr I wskazywała kandydata na opiekuna prawnego dziecka (rodzice prawomocnie pozbawieni praw rodzicielskich), który brał udział w rozprawach i reprezentuje podopiecznego. Współpraca z MOPS opierała się na ustaleniu zakresu informacji o sytuacji rodziny, pracy asystenta rodziny i realizacji zaleceń pracownika socjalnego przed przyjęciem dziecka do placówki.

Po uregulowaniu sytuacji prawnej umożliwiającej przysposobienie Dyrektor Zespołu Placówek niezwłocznie zgłaszał dziecko do Archidiecezjalnego Ośrodka Adopcyjnego. Przedstawiciele ośrodka wraz z kandydatami na rodziców adopcyjnych uczestniczyli w „komisji adopcyjnej” organizowanej przez Dyrektora Placówki z udziałem lekarza, psychologa, opiekuna prawnego dziecka, pedagoga, w celu umożliwienia kandydatom uzupełniania informacji dotyczących dziecka i pierwszego kontaktu z dzieckiem. Placówka Nr I, umożliwiała rodzicom adopcyjnym, którzy złożyli wniosek o przysposobienie, kontakt z dzieckiem na terenie placówki z możliwością uzyskania szczegółowych informacji dotyczących funkcjonowania dziecka.

Ponadto Placówka Nr I współpracowała ze Stowarzyszeniem *Razem z Dzieckiem*, Uniwersytetem Medycznym (Katedra Medycyny Rodzinnej) oraz uczelniami wyższymi kształcącymi na kierunkach pedagogiki, psychologii i organizacji pomocy społecznej.

(akta kontroli str.3-4, 56-57 Tom I)

W okresie objętym kontrolą Placówka Nr I współpracowała z rodzinami biologicznymi dzieci. Rodziców zapoznawano z regulaminem placówki i sposobem kontaktowania się z jej pracownikami. Z każdą rodziną ustalano indywidualne godziny odwiedzin i sposób kontaktowania się z dzieckiem (sam na sam lub w obecności opiekuna). Matkom karmiącym umożliwiano kilkukrotne karmienie dziecka w ciągu dnia. Pracownicy placówki podejmowali działania mające na celu zachęcenie członków rodzin biologicznych do utrzymywania stałych i regularnych kontaktów z dziećmi (w sytuacjach, gdy nie było w tym zakresie przeciwwskazań). Mobilizowano ich do podjęcia działań na rzecz powrotu dziecka do domu. Jakość i częstotliwość tych kontaktów zależała od rodziców. Brak zaangażowania ze strony rodziców w działanie na rzecz powrotu dziecka do rodziny miał wpływ na końcowe postanowienie sądu. Odwiedziny były ewidencjonowane w kartach odwiedzin oraz

książce raportów, która zawierała szczegółowe wpisy z życia dziecka (m.in. prowadzone czynności pielęgnacyjne, apetyt i samopoczucie dzieci, stan zdrowotny).

(akta kontroli str. 59 Tom II, 133-151 Tom III)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

2.3 Skuteczność działań placówki

W okresie od stycznia 2017 r. do czerwca 2019 r. pobyt w Placówce Nr I zakończyło łącznie 45 podopiecznych, w tym w 2017 r. – 15, w 2018 r. – 12, a w I połowie 2019 r. – troje. Pod opiekę rodziny biologicznej wróciło siedmioro podopiecznych (w 2017 r. – jedno, w 2018 r. – pięcioro, w I półroczu 2019 r. – jedno), którzy stanowili nieco ponad 15% ww. grupy. Do rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej skierowano 16 podopiecznych (w 2017 r. – 10, w 2018 r. – czworo, a w I połowie 2019 r. – dwoje), w tym 11 przeniesionych do placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego i jednego do placówki opiekuńczo-wychowawczej typu specjalistyczno-terapeutycznej działającej w ramach Zespołu, troje do rodziny zastępczej i jedno do pogotowia rodzinnego. Grupa podopiecznych skierowana do pieczy zastępczej stanowiła nieco ponad 35% dzieci, które opuściły Placówkę Nr I w badanym okresie. Dzieci przysposobione stanowiły najliczniejszą grupę liczącą 22 podopiecznych, która stanowiła niespełna 49% wśród opuszczających Placówkę Nr I. Do rodziny adopcyjnej wypisano kolejno w roku 2017 – dziewięcioro, w 2018 – sześcioro, a w I połowie 2019 r. – siedmioro podopiecznych.

(akta kontroli str.75 Tom II)

Szczegółowym badaniem NIK objęła dokumentację 15 podopiecznych umieszczonych w Placówce Nr I w okresie od stycznia 2017 r. do końca czerwca 2019 r. Podopieczni zostali umieszczeni w Placówce Nr I do czasu uregulowania ich sytuacji prawnej przez sąd. Z badanej próby pięcioro podopiecznych wróciło do rodziny biologicznej, czworo skierowano do pieczy zastępczej (troje do rodzinnej, jednego do instytucjonalnej), a sześcioro zostało przysposobionych. Średni wiek dziecka przyjętego do Placówki Nr I wynosił jeden miesiąc.

(akta kontroli str.75 Tom II, 405 Tom III)

Podopiecznych, którzy powrócili do rodziny biologicznej, w trzech przypadkach umieszczono w Placówce Nr I na skutek interwencji Policji (awantura domowa, nadużywanie alkoholu i zażywaniem narkotyków przez matkę), w jednym przypadku dziecko przywiezione zostało przez kuratora rodzinnego i ojca, który nie mógł zapewnić opieki dziecku w czasie pracy (matka nadużywała alkoholu), a w kolejnym na wniosek Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego (w badaniu moczu matki i dziecka wykryto metabolity opiatów (morfiny), matka uzależniona od narkotyków).

Analiza dokumentacji potwierdziła, że Placówka Nr I podejmowała działania w celu powrotu dziecka do rodziny. Rodziców dziecka zapoznawano z Regulaminem odwiedzin, ustalano terminy wizyt w placówce, zobowiązywano do systematycznych kontaktów z dzieckiem oraz przedstawiano warunki dalszej współpracy. Matki podopiecznych odbywały rozmowy z pedagogiem (specjalistą pracy z rodziną). Zobowiązywano je m.in. do podjęcia leczenia odwykowego, wystąpienia do sądu o ustanowienie ojcostwa i alimenty. Rodzice posiadali dostęp do informacji o dziecku udzielanych przez personel. Placówka Nr I, w ramach współpracy z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny kierowała prośby do MOPS

o dane z wywiadu sprzed umieszczenia dziecka w placówce. Pracownicy Placówki Nr I przeprowadzali aktualne wywiady w miejscu zamieszkania rodziców.

Placówka Nr I monitorowała częstotliwość i charakter odwiedzin rodziców dziecka, ich nastawienie i zaangażowanie w powrót dziecka do domu. Średni czas pobytu dziecka w placówce, które powróciło do rodziny biologicznej, wynosił 85 dni (najdłużej 428, najkrócej 20 dni).

(akta kontroli str.340-404 Tom III)

Dwoje podopiecznych, z próby, których przekazano do rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej, umieszczono w Placówce Nr I po interwencji Policji (matka nadużywająca alkoholu), jedno pozostawione przez matkę do adopcji ze wskazaniem brata, jako osoby przysposabiającej, a kolejne trafiło z powodu niewydolności wychowawczej matki, która nie była w stanie zapewnić właściwej opieki nad dzieckiem.

Cele pracy z dzieckiem określone w *Planach pomocy dziecku* nie zawierały działań związanych z przygotowaniem dziecka do przekazania pieczy zastępczej. Działania Placówki Nr I były ukierunkowane na opiekę i pielęgnację dzieci. Zlecano konsultacje medyczne i prowadzono profilaktykę prozdrowotną. Rodzinie dziecka (wujek, dziadkowie), która wystąpiła z wnioskiem o ustanowienie rodziny zastępczej umożliwiano kontakt z dzieckiem oraz informowano o jego stanie zdrowia i samopoczucia. Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka dokonywał aktualnej oceny sytuacji dziecka, analizował kontakty z dzieckiem i oceniał jego stan zdrowia i aktualne potrzeby. W każdym przypadku formułowano wniosek o dalszy pobyt dziecka w placówce do czasu wydania postanowienia przez sąd.

(akta kontroli str.288-339 Tom III)

W objętych szczegółowym badaniem dokumentacji dzieci przysposobionych, w dwóch przypadkach trafiły one do Placówki Nr I z „okna życia”, dwoje dzieci zostało pozostawione w szpitalu. Matka jednego dziecka była osobą bezdomną, a w kolejnym przypadku uzależniona od środków odurzających.

Wszczęte postępowania sądowe wobec dzieci prowadzono w kierunku pozbawienia praw rodzicielskich. Placówka Nr I nie podjęła starań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej z uwagi na brak podstaw do takiego działania. Do czasu wydania prawomocnego postanowienia sądu dzieciom zapewniano opiekę i wsparcie specjalistyczne. Niezwłocznie po uregulowaniu sytuacji prawnej (pozbawieniu rodziców praw rodzicielskich i ustanowieniu opiekuna prawnego) dzieci zgłoszone zostały do ośrodków adopcyjnych. Zgłoszenie dziecka do ośrodka adopcyjnego trwało średnio 4 dni. W jednym przypadku dziecko zostało przysposobione przez rodzinę, która zaadoptowała jej rodzeństwo.

(akta kontroli str.208-287 Tom III)

Na dzień zakończenia czynności kontrolnych w Placówce Nr I przebywało siedmioro podopiecznych z uregulowaną sytuacją prawną. Dzieci nie zostały przysposobione, ponieważ w dwóch przypadkach postanowienia pozbawiające rodziców władzy rodzicielskiej były nieprawomocne, troje dzieci oczekiwało na kontakt z rodziną adopcyjną, jedno dziecko na orzeczenie przysposobienia wobec złożonego w sądzie wniosku przez rodzinę adopcyjną, a kolejne na umieszczenie w zakładzie leczniczo-opiekuńczym (dziecko specjalnej troski).

(akta kontroli str. 58, 75 Tom II)

W latach 2017-2019 (I półrocze) nie wystąpiły przypadki ponownego pobytu dziecka w Placówce Nr I.

(akta kontroli str. 4 Tom II)

Placówka nr 1 podejmowała działania w celu przeniesienia dzieci poniżej 10 roku życia (w tym zwłaszcza z uregulowaną sytuacją prawną), do jednej z rodzinnych form pieczy zastępczej, nie były one jednak w pełni skuteczne.

Dyrektor Zespołu Placówek wyjaśniła, że dzieci z uregulowaną sytuacją prawną (zgłoszone do ośrodka adopcyjnego) przebywają w placówce, ponieważ wymagają specjalistycznej opieki. Ich pobyt wydłuża się z uwagi na długi okres oczekiwania na przysposobienie.

(akta kontroli str. 6-57 Tom II, 207 Tom III)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Placówka Nr I podejmowała działania na rzecz unormowania sytuacji dzieci. Chociaż pobyt dzieci wydłużał się poza okres określony w ustawie o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, to był on bezpośrednio związany z toczącymi się postępowania sądowymi. W tym czasie Placówka Nr I zapewniała swym podopiecznym właściwą opiekę i rozwój. Placówka Nr I, pomimo nieinformowania sądu o każdorazowym przyjęciu dziecka, prowadziła działania o charakterze monitorującym toczące się postępowania oraz informowała sąd o aktualnym stanie zdrowia dziecka i kontaktach z rodziną biologiczną dziecka. Podejmowane działania na rzecz niezwłocznego przeniesienia podopiecznych poniżej 10 roku życia (w tym z uregulowaną sytuacją prawną) do jednej z rodzinnych form pieczy zastępczej, okazywały się nie zawsze w pełni skuteczne.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 *ustawy o NIK* przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Niezwłoczne, nie później niż w ciągu 24 godzin, informowanie sądu o przyjęciu dziecka do Placówki.
2. Określanie celu głównego pomocy dziecku w *Planie pomocy dziecku*.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, grudnia 2019 r.

Kontroler
Waldemar Ściborski
inspektor kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
Dyrektor
Radosław Kujawiński

.....
podpis